

На основу члана 145. став 1. Закона о платним услугама („Службени гласник РС“, бр. 139/2014 и 44/2018) и члана 59. став 2. Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015, 40/2015 – одлука УС и 44/2018), гувернер Народне банке Србије доноси

ПРАВИЛА РАДА RTGS ПЛАТНОГ СИСТЕМА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

Уводне одредбе

1. Овим правилима уређује се рад платног система за пренос новчаних средстава у динарима између учесника у том систему извршавањем налога за пренос у реалном времену по бруто принципу (RTGS – Real Time Gross Settlement) чији је оператор и агент за поравнање Народна банка Србије (у даљем тексту: RTGS НБС систем), као и интеграција IPS платног система Народне банке Србије успостављеног правилима рада тог система са RTGS НБС системом.

Извршавање налога за пренос у реалном времену по бруто принципу из става 1. ове тачке је обрада и поравнање тих налога у најкраћем могућем времену и бруто износу, у складу са Дневним терминским планом рада RTGS НБС система који је дат у Прилогу 1 уз ова правила и њихов је саставни део (у даљем тексту: Дневни термински план рада RTGS НБС система).

2. Поједини појмови у смислу ових правила имају следеће значење:

1) *учесник* означава лице које директно учествује у RTGS НБС систему у складу са овим правилима и има рачун за поравнање, односно обрачунски рачун;

2) *рачун за поравнање* означава рачун у смислу ових правила који у RTGS НБС систему Народна банка Србије отвара, води и гаси учеснику, у складу с прописима;

3) *обрачунски рачун* означава рачун који у RTGS НБС систему Народна банка Србије отвара, води и гаси оператору другог платног система – ради обављања поравнања у RTGS НБС систему новчаних обавеза, односно потраживања насталих у тим системима између

њихових учесника и чије стање на почетку и на крају пословног дана RTGS НБС система мора бити нула;

4) *налог за пренос* означава инструкцију учесника да се примаоцу стави на располагање новчани износ у динарима наведен у тој инструкцији;

5) *прималац* означава учесника чији се рачун у RTGS НБС систему одобрава у поступку поравнања налога за пренос;

6) *покриће на рачуну* означава довољан износ расположивих новчаних средстава на рачуну за поравнање учесника, узимајући у обзир ограничења коришћења тих средстава утврђена овим правилима или прописима;

7) *други платни систем* означава платни систем у оквиру којег настају новчане обавезе, односно потраживања између учесника тог система, а које се поравнавају у RTGS НБС систему;

8) *систем за поравнање финансијских инструмената* означава систем у смислу прописа којим се уређује тржиште капитала у оквиру којег настају новчане обавезе по основу финансијских инструмената између учесника тог система, а које се поравнавају у RTGS НБС систему;

9) *пословни идентификациони код (BIC)* означава идентификациони код дефинисан ISO стандардом бр. 9362 који учесник користи у RTGS НБС систему;

10) *пословни дан* означава део радног дана у којем се у RTGS НБС систему извршавају налози за пренос и издају изводи рачуна у складу са Дневним терминским планом рада RTGS НБС система;

11) *ред за чекање* означава механизам по којем примљени налози за пренос појединачног учесника чекају на поравнање у RTGS НБС систему у складу са овим правилима;

12) *неспособност измиривања обавеза* означава неспособност измиривања обавеза учесника која наступа доношењем решења о одузимању дозволе, односно акта надлежног органа којим се покреће стечајни поступак или предузимају друге мере у складу са законом које су усмерене ка престанку или реорганизацији учесника и доводе до забране располагања средствима с рачуна.

3. Послове у вези с радом RTGS НБС система у складу са овим правилима обавља основна организациона јединица Народне банке Србије – Сектор за платни систем.

Услови за учествовање у RTGS НБС систему

4. Учесници у RTGS НБС систему могу бити:

- 1) Народна банка Србије;
- 2) банка са седиштем у Републици Србији која има дозволу за рад Народне банке Србије, у складу са законом којим се уређују банке (у даљем тексту: банка);
- 3) министарство надлежно за послове финансија Републике Србије – Управа за трезор;
- 4) оператор другог платног система;
- 5) оператор система за поравнање финансијских инструмената – Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности, односно други оператор овог система – страно правно лице које обавља послове клиринга и салдирања државних хартија од вредности ангажовано у складу са законом којим се уређује јавни дуг (у даљем тексту: страно правно лице).

Учесници из става 1. одредбе под 2) и 3) ове тачке, дужни су да у складу с правилима рада IPS платног система Народне банке Србије истовремено учествују и у том платном систему који је интегрисан са RTGS НБС системом.

5. За учествовање у RTGS НБС систему лица из тачке 4. одредба од 2) до 5) ових правила подносе Народној банци Србије захтев за прикључење на обрасцу „Захтев за прикључење у RTGS НБС систем“, који је дат у Прилогу 2 уз ова правила и њихов је саставни део.

6. Да би Народна банка Србије лица из тачке 5. ових правила прикључила у RTGS НБС систем, та лица дужна су да:

- 1) имају пословни идентификациони кôд (BIC) који ће користити у RTGS НБС систему;
- 2) пријаве запосленог који ће бити задужен за сигурност и заштиту комуникације с RTGS НБС системом у складу са овим правилима (у даљем тексту: администратор заштите) и његовог заменика на обрасцу „Администратор заштите“, који је дат у Прилогу 3 уз ова правила и њихов је саставни део;
- 3) пријаве запослене овлашћене за контакт с Народном банком Србије у вези с радом RTGS НБС система на обрасцу „Лица за контакт са

RTGS НБС системом“, који је дат у Прилогу 4 уз ова правила и њихов је саставни део;

4) испуњавају техничке захтеве за повезивање с RTGS НБС системом и достављање налога за пренос тј. да обезбеде одговарајући хардвер и инсталирају софтвер, у складу са техничком документацијом овог система;

5) изврше тестирање које захтева Народна банка Србије.

7. Ако Народна банка Србије утврди да лице из тачке 5. ових правила испуњава услове за учествовање у RTGS НБС систему, то лице постаје учесник у овом систему закључењем уговора о прикључењу у RTGS НБС систем.

Закључењем уговора из става 1. ове тачке, учесник прихвата ова правила рада и сагласан је да Народна банка Србије задужује његов рачун за поравнање по основу наплате накнаде за извршене услуге утврђене овим правилима, а у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, као и по основу мањка који се утврди у складу са одлуком Народне банке Србије којом се уређује управљање токовима готовине.

8. Народна банка Србије подносиоцима захтева за прикључење у RTGS НБС систем и учесницима доставља, односно чини доступним, техничку документацију и информације у вези с прикључењем, односно радом овог система.

Техничку документацију RTGS НБС система чини упутство којим се уређују формат и намена електронских порука које се размењују у RTGS и Клиринг платним системима Народне банке Србије (у даљем тексту: Упутство), упутство којим се уређују издавање, размена и заштита налога за пренос у електронском облику у платним системима Народне банке Србије, као и документација којом се нарочито уређују техничко-технолошки услови прикључења и учествовања у RTGS НБС систему а коју Народна банка Србије учесницима чини доступном на FTP серверу Народне банке Србије.

9. Оператор другог платног система дужан је да за поравнање новчаних обавеза учесника тог система које се обавља преко рачуна за поравнање овог учесника у RTGS НБС систему доставља обавештење о

учеснику који је том оператору дао сагласност за задужење рачуна за поравнање тог учесника у RTGS НБС систему.

Обавештење из става 1. ове тачке доставља се у писменој форми на папиру, и мора бити оверено печатом и са потписом законског заступника оператора другог платног система.

10. Учесници су одговорни за редовно ажурирање података и информација које достављају Народној банци Србије у складу са овим правилима.

11. Народна банка Србије и учесници размењују информације у вези с радом RTGS НБС система одговарајућим електронским порукама утврђеним Упутством (у даљем тексту: порука) или на други начин (нпр. имејлом, телефаксом и сл.).

Рачуни за поравнање и налози за пренос

12. Рачуни за поравнање у RTGS НБС систему су:

- 1) текући рачун банке;
- 2) систем консолидованог рачуна трезора за динарска средства;
- 3) други рачун учесника који Народна банка Србије води у складу са прописима;
- 4) рачуни Народне банке Србије.

13. У RTGS НБС систему извршавају се следећи налози за пренос:

- 1) налози за извршавање платних трансакција с циљем спровођења монетарне политике Народне банке Србије;
- 2) налози за извршавање трансфера одобрења којима учесник иницира пренос новчаних средстава, у своје име и за свој рачун, као и ради извршавања платних трансакција својих корисника платних услуга;
- 3) налози за извршавање директних задужења учесника;
- 4) налози који проистичу из снабдевања банака готовим новцем и преузимања од банака готовог новца, у складу са прописима Народне банке Србије;

5) налози за поравнање новчаних обавеза, односно потраживања насталих у другим платним системима и налози за поравнање новчаних обавеза по основу трансакција с финансијским инструментима;

6) други налози за пренос новчаних средстава између рачуна у RTGS НБС систему, у складу с прописима.

14. Начин извршавања налога за пренос у RTGS НБС систему утврђен овим правилима примењује се на све налоге за пренос које учесници достављају у овај систем.

Извршавање налога за пренос

15. Учесник доставља налог за пренос у складу са упутством којим се уређују издавање, размена и заштита порука у електронском облику у платним системима Народне банке Србије и Упутством.

16. Налог за пренос биће примљен у RTGS НБС систем ако испуњава следеће услове:

- 1) формиран је у поруци чији је формат утврђен Упутством;
- 2) достављен је у складу са упутством којим се уређују издавање, размена и заштита порука у електронском облику у платним системима Народне банке Србије;
- 3) достављен је у складу с Дневним терминским планом рада RTGS НБС система.

RTGS НБС систем без одлагања одбија пријем налога за пренос који не испуњава услове из става 1. ове тачке, о чему се учесник који је доставио тај налог обавештава одговарајућом поруком у складу са Упутством.

17. Учесник утврђује редослед извршавања налога за пренос додељивањем приоритета од 11 до 99, при чему је 11 највиши, а 99 најнижи приоритет.

18. Ознаке приоритета од 1 до 10 резервисане су за системски генерисане налоге за пренос Народне банке Србије.

19. Поравнавање налога за пренос обавља се према приоритету и времену пријема (Priority FIFO механизам – Priority First In, First Out) и то до висине покрића на рачуну за поравнање.

20. Поравнање налога за пренос обавља се задужењем, односно одобрењем рачуна за поравнање за износ из тог налога након чега се учесницима одмах упућују одговарајуће поруке о завршеном поравнању, у складу са Упутством.

Налог за пренос прихваћен је у RTGS НБС систему и неопозив је у смислу закона којим се уређују платне услуге у моменту када је обављено поравнање из става 1. ове тачке.

21. Налог за пренос с приоритетом од 11 до 49, за чије извршавање нема довољно покрића на рачуну за поравнање – ставља се у ред за чекање, да би се, након обезбеђења средстава, његово поравнање обавило према приоритету и времену пријема (Priority FIFO механизам – Priority First In, First Out) до краја пословног дана.

Ако се налог за пренос налази у реду за чекање, учесник који је тај налог доставио може га опозвати или променити његов приоритет у оквиру групе приоритета утврђене у ставу 1. ове тачке – достављањем одговарајуће поруке у складу са Упутством и Дневним терминским планом рада RTGS НБС система.

Ако се на крају пословног дана у реду за чекање налази налог за пренос из става 1. ове тачке чије поравнање није обављено одбија се поравнање тог налога о чему се учесник који је доставио тај налог обавештава одговарајућом поруком у складу са Упутством.

22. Поравнање налога за пренос с приоритетом од 50 до 99, за чије извршавање нема довољно покрића на рачуну за поравнање, одбија се о чему се учесник који је доставио тај налог обавештава одговарајућом поруком у складу са Упутством.

23. На крају пословног дана RTGS НБС систем доставља учесницима информације о извршеним налозима за пренос и променама на рачуну за поравнање (Извод рачуна) одговарајућом поруком у складу са Упутством.

24. Оператор другог платног система, ради поравнања новчаних обавеза, односно потраживања насталих у том систему, доставља налоге за пренос у омотници одговарајућом поруком у складу са Упутством.

На налоге за пренос из става 1. ове тачке примењују се тач. 15. 16, 20. и 23. ових правила.

Поравнање налога за пренос из става 1. ове тачке обавља се симултано по принципу „сви или ниједан“ (all-or-none).

Учесници могу постављати лимит – резервисати новчана средства на рачунима за поравнање за потребе поравнања новчаних обавеза насталих у другом платном систему, у складу са правилима рада тих система – одговарајућом поруком, у складу са Упутством и та средства не могу се користити за извршавање других налога за пренос у RTGS НБС систему.

Ако на рачуну за поравнање учесника нема довољно новчаних средстава за резервацију порука из става 4. ове тачке одбија се одговарајућом поруком у складу са Упутством.

Управљање финансијским и оперативним ризиком у RTGS НБС систему

25. Сваки учесник је одговоран за обезбеђење покрића на рачуну за поравнање, односно резервацију новчаних средстава на том рачуну за потребе поравнања новчаних обавеза насталих у другим платним системима.

Оператор другог платног система може доставити налоге за пренос из тачке 24. став 1. ових правила, само ако је на рачунима за поравнање учесника обезбеђено довољно новчаних средстава за потребе поравнања тих налога на начин утврђен у тој тачки.

26. Народна банка Србије омогућава учесницима да током пословног дана прате рад тог система, укључујући и стање на свом рачуну за поравнање, као и статус својих налога за пренос у том систему, и то:

- 1) у реалном времену путем посебне Web апликације;

2) на захтев – достављањем одговарајуће поруке у складу са Упутством.

27. Ако дође до застоја у поравнању налога за пренос који се налазе у реду за чекање за два или више учесника, Народна банка Србије може активирати системску процедуру за решавање те ситуације којом се, ради обављања поравнања што већег броја налога за пренос из реда за чекање, не примењује Priority FIFO механизам из тачке 21. ових правила.

На налоге за пренос чије поравнање није обављено применом процедуре из става 1. ове тачке сходно се примењују тачка 21. ових правила.

28. Учесник треба да обезбеди повезаност с информатичком инфраструктуром Народне банке Србије током пословног дана RTGS НБС система.

29. Учесник је одговоран за адекватну заштиту поверљивости, интегритета и расположивости ресурса свог информационог система функционално повезаних са RTGS НБС системом и дужан је да обезбеди одговарајуће унутрашње контролне активности ради заштите од неовлашћеног приступа овим ресурсима.

30. Администратор заштите код учесника задужен је за:

1) конфигурисање и администрацију софтвера који Народна банка Србије обезбеђује у складу са упутством којим се уређују издавање, размена и заштита порука у електронском облику у платним системима Народне банке Србије;

2) издавање и заштиту налога за пренос у складу са упутством којим се уређују издавање, размена и заштита порука у електронском облику у платним системима Народне банке Србије и Упутством;

3) подношење Народној банци Србије месечног писменог извештаја.

Извештај из ове тачке треба да садржи нарочито: информације о спровођењу мера утврђених у тачки 29. ових правила, евиденцију оперативних проблема у раду учесника, информације о реализованим тестирањима у складу са тачком 39. ових правила, као и о променама у оквиру ресурса свог информационог система који су функционално повезани са RTGS НБС системом.

Администратор заштите дужан је да извештај из става 2. ове тачке достави најкасније до 10. у месецу за претходни месец.

31. Учесник је дужан да обезбеди заштиту порука утврђених Упутством у складу са упутством којим се уређују издавање, размена и заштита порука у електронском облику у платним системима Народне банке Србије.

32. Народна банка Србије врши проверу порука које се у складу са овим правилима размењују са учесницима, у складу са упутством којим се уређују издавање, размена и заштита порука у електронском облику у платним системима Народне банке Србије.

33. У случају када је онемогућен редован рад RTGS НБС система услед нежељених и неочекиваних догађаја – Народна банка Србије предузима мере за решавање ванредних ситуација и обезбеђивање континуитета пословања.

Мере које Народна банка Србије може да предузме у смислу става 1. ове тачке обухватају нарочито наставак рада RTGS НБС система са резервне локације и/или промену Дневног терминског плана рада RTGS НБС система.

Народна банка Србије одлучује о мерама које предузима за решавање ванредних ситуација и обезбеђивање континуитета пословања процењујући нарочито могућност да застој у раду RTGS НБС система траје дуже од два сата након наступања догађаја из става 1. ове тачке.

Народна банка Србије благовремено обавештава учеснике о наступању догађаја из става 1. ове тачке и доставља им одговарајуће информације, а нарочито: опис догађаја, предвиђено одлагање извршавања налога за пренос, ако је то могуће, као и инструкције и препоруке за поступање учесника.

34. У случају промене Дневног терминског плана рада RTGS НБС система, Народна банка Србије може одложити почетак рада овог система и/или продужити његов рад о чему, што је раније могуће, обавештава учеснике.

Обавештење из става 1. ове тачке садржи процењено време одлагања почетка рада RTGS НБС система, односно дужину трајања продужења његовог рада.

Током продужења рада RTGS НБС система у смислу ове тачке сви учесници могу извршавати налоге за пренос у овом систему.

35. Ако одређени подаци нису расположиви због наступања догађаја из тачке 33. став 1. ових правила – Народна банка Србије може да настави са радом RTGS НБС система на основу последњих података са којима располаже.

У случају из става 1. ове тачке учесници, на захтев Народне банке Србије, поново достављају налоге за пренос, односно предузимају друге активности које Народна банка Србије сматра потребним.

36. Учесници су дужни да, на захтев Народне банке Србије, учествују у редовним и ванредним тестирањима мера за решавање ванредних ситуација и обезбеђивање континуитета пословања, у обуци или било којим другим превентивним активностима које Народна банка Србије сматра потребним.

37. Учесник који има оперативне проблеме због којих није у могућности да извршава налоге за пренос у RTGS НБС систему, самостално решава те проблеме, с тим да је о њиховом настанку дужан да одмах обавести Народну банку Србије.

Администратор заштите код учесника из става 1. ове тачке дужан је да Народној банци Србије наредног радног дана достави обавештење у писаној форми, а које нарочито садржи опис оперативног проблема и начин његовог решавања.

Народна банка Србије омогућава учеснику из става 1. ове тачке извршавање налога за пренос на начин утврђен у тачки 38. ових правила.

Народна банка Србије може, на захтев учесника који има оперативне проблеме, продужити рад RTGS НБС система најдуже сат времена од краја периода утврђеног Дневним терминским планом рада RTGS НБС система за извршавање налога за пренос, о чему обавештава учеснике.

Учесник доставља захтев за продужење рада RTGS НБС система Народној банци Србије најкасније 15 минута пре краја периода утврђеног Дневним терминским планом рада RTGS НБС система за извршавање налога за пренос – телефаксом или имејлом у којем наводи оперативне проблеме због којих захтева продужење рада RTGS НБС система и дужину трајања тог продужења.

Учесник може телефаксом или имејлом доставити захтев за повлачење захтева из става 5. ове тачке и то најкасније пет (5) минута пре краја периода утврђеног Дневним терминским планом рада RTGS НБС система за извршавање налога за пренос.

Захтеве из ст. 5. и 6. ове тачке мора потписати лице овлашћено за располагање средствима са рачуна учесника, а учесник је дужан да наредног радног дана Народној банци Србије достави оригинале тих захтева.

У случају када учесник доставља захтеве из ст. 5. и 6. ове тачке имејлом, ти захтеви достављају се као скенирани оригинални документ са имејл адресе лица за контакт са RTGS НБС системом на имејл адресу коју Народна банка Србије користи за обавештавање учесника о продужењу рада RTGS НБС система, уз претходну најаву телефонским путем од стране тог лица за контакт.

Током трајања продужења рада RTGS НБС система, учесник из става 1. ове тачке може доставити нови захтев за продужење рада RTGS НБС система и то најкасније пет (5) минута пре истека времена на који је продужен рад овог система и тај захтев се не може повући.

На достављање захтева за продужење рада RTGS НБС система из става 9. ове тачке сходно се примењују ст. 5, 7. и 8. ове тачке.

Народна банка Србије одбиће захтев за продужење рада RTGS НБС система који није испостављен у складу са овом тачком.

Током продужења рада RTGS НБС система у смислу ове тачке сви учесници могу извршавати налоге за пренос у овом систему.

38. Ако током пословног дана има оперативне проблеме због којих није у могућности да електронским путем извршава налоге за пренос у RTGS НБС систему, учесник може:

- 1) достављати налоге за пренос у папирној форми, или
- 2) извршавати налоге за пренос путем WEB апликације, ако је у могућности да је покрене, или
- 3) достављати налоге за пренос у електронској форми на одговарајућем електронском медијуму, ако је у могућности да их припреми, које у име и за рачун учесника извршава Народна банка Србије.

Налози за пренос из става 1. одредба под 1) ове тачке достављају се на обрасцу утврђеном одлуком којом се уређују облик, садржина и начин коришћења образаца платних налога за извршење платних трансакција у динарима.

Уз налоге за пренос из става 2. ове тачке доставља се и захтев у писаној форми, који садржи: назив учесника, број рачуна који се задужује на основу налога за пренос, број достављених налога за пренос, укупан износ новчаних средстава из тих налога, датум, печат и потпис лица овлашћеног за располагање средствима с рачуна учесника.

Датум извршавања наведен на налозима за пренос у папирној форми мора бити истоветан са датумом пословног дана RTGS НБС система на који се достављају ти налози.

Учесник може достављати налоге за пренос у папирној форми који садрже искључиво бројеве рачуна који су у RTGS НБС систему.

Учесник чији се рачун задужује добија само поруку MT900 – обавештење о задужењу рачуна, с тим да ће извод с рачуна за тог учесника садржати податке о налогу за пренос у папирној форми који је Народна банка Србије извршила одговарајућом поруком у складу са Упутством.

Учесник у свом систему мора обезбедити одговарајуће повезивање (упаривање) налога за пренос који је достављен у папирној форми и извода рачуна.

Учесник који може преко WEB апликације да извршава налоге за пренос, доставља Народној банци Србије захтев да се одобри извршавање ових налога преко те апликације.

Захтев из става 8. ове тачке доставља се телефаксом или имејлом и мора садржати печат и потпис лица овлашћеног за располагање средствима с рачуна учесника, с тим да је учесник у обавези да наредног радног дана достави оригинал тог захтева. У том захтеву, учесник наводи временски период за који се тражи одобрење извршавања налога за пренос путем WEB апликације или начин на који ће са Народном банком Србије договарати време почетка/завршетка извршавања налога за пренос овим путем.

На достављање захтева из става 8. ове тачке имејлом сходно се примењује тачка 37. став 8. ових правила.

Након успостављања редовног режима рада учесник добија све поруке о задужењу, односно одобрењу његовог рачуна у складу с Упутством.

Налог за пренос који се доставља преко WEB апликације извршава се у складу са правилима рада RTGS НБС система.

Ближе информације у вези са извршавањем налога за пренос у RTGS НБС систему преко WEB апликације налазе се у техничкој документацији RTGS НБС система из тачке 8. став 2. ових правила (у даљем тексту: техничка документација RTGS НБС система).

Учесник доставља налоге за пренос у електронској форми на одговарајућем електронском медијуму у складу с техничком документацијом RTGS НБС система, а уз њих доставља и захтев у папирној форми, који нарочито садржи: назив учесника, број достављених налога за пренос и укупан износ новчаних средстава из тих налога – за сваки тип поруке, укупан број достављених налога за пренос и износ новчаних средстава из тих налога, датум, као и печат и потпис законског заступника учесника.

Учесник је дужан да уз налоге за пренос на електронском медијуму из става 14. ове тачке достави и спецификацију у електронском облику која садржи податке о сваком налогу за пренос који се доставља на том

електронском медијуму, а формат и садржина те спецификације уређују се техничком документацијом RTGS НБС система.

Налози за пренос из става 14. ове тачке достављају се у складу са Упутством.

Датум извршавања наведен на налозима за пренос из става 14. ове тачке мора бити истоветан с датумом пословног дана RTGS НБС система на који се достављају ти налози.

Учесник може на начин из става 14. ове тачке достављати своје налоге за пренос, као и налоге за пренос својих корисника платних услуга.

Ближе информације у вези са извршавањем налога за пренос из става 14. ове тачке и обавештавањем учесника о извршеним налозима за пренос садржане су у техничкој документацији RTGS НБС система.

Народна банка Србије на својој интернет презентацији објављује имејл адресу и бројеве телефона преко којих се учесници могу обратити Народној банци Србије за све додатне информације у вези с извршавањем налога за пренос у складу са овом тачком.

39. Народна банка Србије омогућава тестирање по захтеву учесника у току или ван пословног дана у термину договореном између учесника и Народне банке Србије.

40. Народна банка Србије може, поред промене Дневног терминског плана рада RTGS НБС система у смислу тач. 34. и 37. ових правила, променити Дневни термински план рада RTGS НБС система и у случајевима када је то потребно ради спровођења мера монетарне политике Народне банке Србије, односно мера ради очувања стабилности финансијског система, о чему благовремено обавештава учеснике.

Услови и начин престанка учествовања у RTGS НБС систему

41. Народна банка Србије може трајно или привремено искључити учесника из RTGS НБС система у следећим случајевима:

1) услед наступања неспособности измиривања обавеза учесника, односно ако су испуњени услови за гашење рачуна предвиђени одлуком којом се прописују услови и начин отварања, вођења и гашења текућих рачуна;

2) ако не поступа у складу с овим правилима;

3) ако не поступа у складу с уговором који је закључио с Народном банком Србије о учествовању у RTGS НБС систему;

4) у било којем другом случају који наступи код учесника ако Народна банка Србије процени да би то могло угрозити стабилност и сигурност рада RTGS НБС система.

У случају из става 1. одредба под 1) ове тачке, Народна банка Србије трајно искључује учесника, о чему га одмах обавештава, као и остале учеснике, након чега:

1) престаје с пријемом налога за пренос искљученог учесника у RTGS НБС систем;

2) одбија све налоге за пренос искљученог учесника који се налазе у реду за чекање, као и нове налоге за пренос које у корист тог учесника достављају други учесници.

У случају из става 1. одредба под 1) ове тачке, Народна банка Србије има право да пре гашења рачуна трајно искљученог учесника оствари своје заложно право у складу са тач. 54. до 56. ових правила.

У случајевима из става 1. одредбе од 2) до 4) ових правила, Народна банка Србије опомиње учесника да постоје разлози за привремено искључење из RTGS НБС система и утврђује му рок за отклањање тих разлога.

Ако не отклони разлоге за привремено искључење у утврђеном року – Народна банка Србије привремено искључује учесника из RTGS НБС система, о чему га одмах обавештава, као и остале учеснике, након чега ће налози за пренос за задужење и одобрење рачуна за поравнање тог учесника бити привремено суспендовани, до отклањања разлога за привремено искључење, односно одбијени, ако до краја пословног дана учесник не отклони разлоге за привремено искључење.

42. Након отклањања разлога због којих је учесник привремено искључен из RTGS НБС система, Народна банка Србије поново укључује

привремено искљученог учесника у овај систем и омогућава извршавање налога за пренос за тог учесника.

Радни дан RTGS НБС система

43. Радним даном RTGS НБС система, у смислу ових правила, не сматрају се субота и недеља, као ни дани државних празника који су проглашени нерадним данима.

Рекламације

44. Учесници могу подносити Народној банци Србије рекламације које се односе на налоге за пренос извршене у RTGS НБС систему.

Учесник подноси рекламације Народној банци Србије само ако спорна питања у вези с рекламацијама претходно није могао да разреши с другим учесником.

Рекламације се подnose у писменој форми и мора их претходно потписати лице овлашћено за заступање учесника. Изузетно, када је учеснику потребна хитна провера налога за пренос који је предмет рекламације – рекламације се могу доставити и телефаксом или имејлом, с тим да се наредног дана достављају и у оригиналу.

На достављање рекламација из става 3. ове тачке имејлом сходно се примењује тачка 37. став 8. ових правила.

Рекламације морају садржати све податке којима учесник располаже а у вези су с предметом рекламације (нпр. изводи рачуна, налози за пренос и др.).

Ако се рекламације односе на налоге за пренос који су извршени – учесник је обавезан да уз те рекламације Народној банци Србије достави и SWIFT поруку којом је налог за пренос извршен, као и све друге примљене и послате SWIFT поруке у вези са спорним налогом за пренос.

Изузетно, када му је потребна хитна провера налога за пренос у смислу става 6. ове тачке – учесник поруке из тог става може доставити и електронски.

Народна банка Србије проверава примљене рекламације и утврђује да ли су налози за пренос на које се односе рекламације обрађени у RTGS НБС систему, да ли је износ из налога за пренос пренет примаоцу, када су налози за пренос обрађени и др.

Након извршене провере рекламације, Народна банка Србије доставља учеснику писмени одговор – најкасније у року од два радна дана од дана пријема рекламације.

45. Електронски запис података – одговарајућих порука о извршеним налозима за пренос у RTGS НБС систему, а које Народна банка Србије чува у складу са законом, представља доказ о извршењу налога за пренос у том систему.

Накнаде

46. Народна банка Србије за извршене услуге утврђене овим правилима учесницима наплаћује накнаду у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге и има право да ради наплате те накнаде задужи рачун учесника који се води код Народне банке Србије.

Интеграција IPS НБС система са RTGS НБС системом

47. Изузетно од одредаба ових правила које се односе на други платни систем, ради извршавања налога за пренос у IPS платном систему Народне банке Србије (у даљем тексту: IPS НБС систем) у складу са правилима рада тог система – IPS НБС систем интегрисан је са RTGS НБС системом.

48. Учесници из тачке 4. став 1. одредбе под 2) и 3) ових правила за извршавање налога за пренос у IPS НБС систему имају у RTGS НБС систему други рачун у смислу тачке 12. ових правила који Народна банка Србије отвара, води и гаси у складу са законом којим се уређују платне услуге и овим правилима на основу уговора о прикључењу ових учесника у IPS НБС систем (у даљем тексту: RTGS-IPS рачун).

RTGS-IPS рачун има структуру која се утврђује у складу са одлуком којом се уређује јединствена структура текућих рачуна, као и одлуком којом се одређују јединствени идентификациони бројеви пружалаца платних услуга (908 – број рачуна – контролни број), с тим да број рачуна у структури овог рачуна Народна банка Србије одређује тако да садржи јединствени идентификациони број учесника из става 1. ове тачке и ознаку 55 (00000000XXX55).

Народна банка Србије води за своје потребе у RTGS НБС систему и RTGS-IPS рачун Народне банке Србије, уз сходну примену става 2. ове тачке на структуру тог рачуна.

49. Ради извршавања налога за пренос у IPS НБС систему учесник из тачке 48. ових правила врши пренос новчаних средстава са свог рачуна из тачке 12. одредба под 1), 2) и 4) ових правила на свој RTGS-IPS рачун и обрнуто (у случају када врши пренос новчаних средстава примљених у IPS НБС систему у RTGS НБС систем).

Пренос новчаних средстава из става 1. ове тачке учесник из тог става врши у складу са својим потребама и/или потребама учесника у IPS НБС систему којем у складу са правилима рада тог система омогућава извршавање налога за пренос у том систему.

Учесник доставља налог за пренос новчаних средстава из става 1. ове тачке одговарајућом поруком у складу са Упутством сходном применом одредаба ових правила које се односе на извршавање налога за пренос, осим ако одредбама ових правила које се односе на интеграцију IPS НБС система са RTGS НБС системом није друкчије утврђено.

Пренос новчаних средстава из става 1. ове тачке може се вршити током пословног дана RTGS НБС система у складу са Дневним терминским планом рада.

Лицем овлашћеним за располагање средствима с RTGS-IPS рачуна учесника сматра се лице које је овлашћено за располагање средствима с рачуна тог учесника из тачке 12. одредбе под 1), 2) и 4) ових правила.

50. Новчана средства на RTGS-IPS рачунима учесника из тачке 48. ових правила користе се за извршавање налога за пренос у IPS НБС систему преко посебних рачуна учесника у том систему који су кроз интеграцију IPS НБС система са RTGS НБС системом путем уграђеног (*built-in*) интерфејса повезани са RTGS-IPS рачунима у складу са правилима рада IPS НБС система.

Сматра се, узимајући у обзир став 1. ове тачке:

1) да се новчана средства која се држе на RTGS-IPS рачуну учесника из става 1. ове тачке држе и у IPS НБС систему и на основу тих средстава налози за пренос се у IPS НБС систему извршавају преко посебног рачуна учесника у том систему који је повезан са овим RTGS-IPS рачуном у складу са правилима рада IPS НБС система;

2) да је налог за пренос у моменту када је извршен у IPS НБС систему у складу са правилима рада тог система прихваћен и у RTGS НБС систему и неопозив је у смислу закона којим се уређују платне услуге;

3) да су новчана средства резервисана на посебном рачуну учесника у IPS НБС систему у складу са правилима рада тог система резервисана и на RTGS-IPS рачуну учесника из става 1. ове тачке са којим је тај посебан рачун повезан у складу са правилима рада IPS НБС система.

Ради омогућавања учесницима из тачке 48. ових правила да, у складу са својим потребама и потребама других учесника у IPS НБС систему којима у складу са правилима рада тог система омогућавају извршавање налога за пренос у IPS НБС систему, на одговарајући начин управљају финансијским ризиком у вези с извршавањем налога за пренос у IPS НБС систему, као и ради преноса новчаних средстава примљених у IPS НБС систему у RTGS НБС систем – у RTGS НБС систему се током пословног дана тог система, у складу са Дневним терминским планом рада, утврђује стање RTGS-IPS рачуна.

Стање RTGS-IPS рачуна из става 3. ове тачке утврђује се путем системске процедуре која, узимајући у обзир ст. 1. и 2. ове тачке, обухвата разлику одобрења и задужења свих посебних рачуна у IPS НБС систему који су повезани са RTGS-IPS рачуном чије се стање утврђује, а која се изврше у периоду између последње утврђеног стања овог рачуна и момента новог утврђивања стања тог рачуна.

51. У случају када учесник из тачке 48. ових правила достави налог за пренос новчаних средстава примљених у IPS НБС систему у RTGS НБС систем у смислу тачке 49. ових правила за чије извршавање нема покрића на RTGS-IPS рачуну тог учесника – RTGS НБС систем без одлагања одбија овај налог о чему се учесник који га је доставио обавештава одговарајућом поруком у складу са Упутством.

Покриће на RTGS-IPS рачуну из става 1. ове тачке у моменту провере тог покрића не обухвата новчана средства задужена на сваком посебном рачуну учесника у IPS НБС систему који је повезан са тим RTGS-IPS рачуном и новчана средства резервисана на том посебном рачуну, узимајући у обзир тачку 50. ових правила.

52. На достављање информација о извршеним налозима за пренос и променама на RTGS-IPS рачуну (Извод рачуна) сходно се примењује тачка 23. ових правила.

Стање новчаних средстава на RTGS-IPS рачуну утврђено и изражено у Изводу рачуна у складу са ставом 1. ове тачке узима се у обзир за примену прописа којима се уређује спровођење монетарне политике Народне банке Србије.

За потребе примене прописа из става 2. ове тачке, сматра се да су налози за пренос који су извршени у IPS НБС систему у периоду након достављања Извода рачуна из става 1. ове тачке до првог наредног радног дана RTGS НБС система, извршени у RTGS НБС систему тог дана, не доводећи у питање дан на који се ти налози за пренос сматрају извршеним у IPS НБС систему.

53. У случају трајног искључења учесника из тачке 48. ових правила из RTGS НБС система – Народна банка Србије поступа у складу са тачком 41. ових правила узимајући у обзир одредбе тачке 50. ових правила, применом одговарајућих интерних процедура водећи рачуна о одржавању стабилног и сигурног рада RTGS НБС система и са њим интегрисаног IPS НБС система.

Средства обезбеђења

54. Народна банка Србије, у складу са законом којим се уређују платне услуге и законом којим се уређује финансијско обезбеђење, има заложно право над свим новчаним средствима учесника која се воде на свим његовим рачунима у RTGS НБС систему у складу са овим правилима (у даљем тексту: рачуни), ради обезбеђења свих садашњих и будућих потраживања Народне банке Србије према том учеснику у вези с његовим учествовањем у овом систему.

Народна банка Србије стиче заложно право на новчаним средствима из става 1. ове тачке одобрењем тих средстава на рачунима учесника из тог става, тј. сва новчана средства која се одобравају на рачунима учесника из тог става неопозиво су заложена без икаквог ограничења као средство обезбеђења за намирење потраживања Народне банке Србије у складу са овим правилима.

Узимајући у обзир тачку 47. ових правила, Народна банка Србије има заложно право на новчаним средствима из става 1. ове тачке према учеснику из тог става и ради обезбеђења њеног потраживања према учеснику у вези с његовим учествовањем у IPS НБС систему сходном применом одредаба ових правила о заложном праву на новчаним средствима учесника која се воде на његовим рачунима у RTGS НБС систему.

Народна банка Србије има заложно право из ове тачке и у случају када су њена потраживања условна или нису доспела.

Народна банка Србије може без претходног обавештавања намирити своје доспело потраживање из заложених новчаних средстава задужењем било ког рачуна учесника из става 1. ове тачке за било који износ који тај учесник дугује Народној банци Србије у вези с учествовањем у RTGS НБС и IPS НБС платним системима.

55. Узимајући у обзир тачку 47. ових правила, Народна банке Србије има заложно право над свим новчаним средствима која се воде на RTGS-IPS рачуну учесника из тачке 54. став 1. ових правила, ради обезбеђења њеног потраживања према том учеснику у вези са учествовањем у IPS НБС платном систему и спровођењем системске процедуре утврђивања

стања RTGS-IPS рачуна у складу са тачком 50. ових правила, сходном применом одредаба тачке 54. ових правила.

56. У случају из тачке 41. став 1. одредба под 1), а узимајући у обзир тачку 55. ових правила, Народна банка Србије прво спроводи системску процедуру утврђивања стања RTGS-IPS рачуна и остварује своје заложно право из те тачке, а након тога остварује своје заложно право из тачке 54. ових правила.

57. Узимајући у обзир тачку 47. ових правила, одредбе тач. 54. до 56. ових правила о стицању и остваривању заложног права Народне банке Србије сходно се примењују и у случају када су испуњени услови за трајно искључење из IPS НБС система услед престанка важења дозволе за рад учесника у том систему којем учесник из тачке 54. став 1. ових правила омогућава извршавање налога за пренос у складу с правилима рада тог система.

Новчане казне

58. Независно од примене тачке 41. ових правила, Народна банка Србије може учеснику који не поступи у складу са обавезом утврђеном овим правилима или уговором који је закључио с Народном банком Србије о прикључењу у RTGS НБС систем, изрећи новчану казну у складу с овом тачком и има право да ради наплате те казне задужи рачун учесника који се води код Народне банке Србије.

Ако утврди да учесник није поступио у складу са обавезом из става 1. ове тачке, Народна банка Србије изриче налог за поступање у складу с том обавезом и одређује рок за извршење овог налога.

Ако учесник не поступи у складу с налогом из става 2. ове тачке или обавезу на коју се односи налог поново повреди, Народна банка Србије може овом учеснику изрећи новчану казну у износу од 200.000,00 динара, при чему том учеснику доставља нови налог за поступање у складу с том обавезом и роком за извршење овог налога.

Ако учесник не поступи у складу с новим налогом из става 3. ове тачке, Народна банка Србије може том учеснику изрећи новчану казну у износу до 2.000.000 динара, у зависности од тежине утврђене

неправилности, понашања учесника и других околности под којима је учињена неправилност.

У случају повреде обавезе из става 1. ове тачке која за последицу има теже угрожавање RTGS НБС система или узрокује знатну штету другим учесницима овог система, Народна банка Србије може одмах изрећи новчану казну из става 4. ове тачке.

Ако учесник и након изрицања новчане казне у складу са ст. 4. и 5. ове тачке не отклони неправилност или поново повреди обавезу због које му је ова новчана казна изречена, Народна банка Србије може том учеснику поново и више пута изрећи нову новчану казну из ст. 4. и 5. ове тачке и то све док учесник не престане да повређује ту своју обавезу.

Сматра се у смислу ове тачке да је повреда обавезе из става 1. те тачке поновљена, ако повреда те обавезе буде поново учињена у року од годину дана од дана када је Народна банка Србије обавестила учесника о последњој повреди те обавезе.

Одговорност за штету

59. Учесник је дужан да надокнади Народној банци Србије или другом учеснику било коју штету у вези с радом RTGS НБС система, која наступи као последица непоштовања одредаба ових правила учесника који је ту штету проузроковао или као последица било које друге радње или пропуста овог учесника који утичу на рад RTGS НБС система, односно друге учеснике тог система.

Радња и пропуст учесника из става 1. ове тачке обухватају радњу и пропуст било ког другог лица које у име или за рачун учесника обавља одређене послове у вези с радом RTGS НБС система.

Привремени рачун банке – правног следбеника

59а. Народна банка Србије у складу са одлуком којом се уређују минимални стандарди управљања информационим системом финансијске институције (у даљем тексту: Одлука) спроводи поступак по захтеву банке за омогућавање функционисања привременог рачуна банке – правног следбеника у складу са Одлуком и овим правилима.

Привремени рачун правног следбеника представља рачун банке која престаје да постоји због статусне промене, који та банка има у RTGS НБС систему у складу с прописима и овим правилима, као и посебан рачун који та банка има у IPS НБС систему у складу с прописима и правилима рада тог система услед повезаности тог рачуна са RTGS-IPS рачуном те банке у RTGS НБС систему, а који због те статусне промене преузима правни следбеник ради његовог привременог функционисања у складу са Одлуком.

На дан уписа статусне промене, односно уписа брисања банке која престаје да постоји у регистар код надлежног органа, правни следбеник на крају пословног дана RTGS НБС система преузима рачун те банке из става 2. ове тачке.

Народна банка Србије банку која је престала да постоји због статусне промене трајно искључује из RTGS НБС система у складу с тачком 41. ових правила, а рачун те банке, који је преузео правни следбеник у складу са ставом 3. ове тачке, сматра се угашеним рачуном те банке у складу с прописима, с тим да од момента његовог преузимања, тај рачун у складу са Одлуком може функционисати као привремени рачун правног следбеника.

Народна банка Србије омогућава функционисање привременог рачуна правног следбеника под условима и у року у складу са Одлуком.

Привремени рачун из става 2. ове тачке функционише с пословним идентификационим кодом (BIC) који је користила банка која је престала да постоји због статусне промене.

У случају омогућавања функционисања привременог рачуна правног следбеника, Народна банка Србије о томе одмах обавештава учеснике у RTGS НБС систему.

У периоду функционисања привременог рачуна правног следбеника Народна банка Србије омогућава извршавање налога за пренос на терет и у корист тог привременог рачуна.

По истеку рока утврђеног у складу са Одлуком у коме функционише привремени рачун, Народна банка Србије онемогућава функционисање

привременог рачуна правног следбеника и престаје с пријемом налога за пренос на терет и у корист тог рачуна.

Ако се функционисање привременог рачуна из ове тачке омогућава због доношења одлуке банке – правног следбеника о примени плана враћања на стање пре миграције података због статусне промене, та банка дужна је да о томе обавести Народну банку Србије најкасније наредног радног дана од дана када је започела миграцију података, и то најкасније један сат пре почетка периода утврђеног Дневним терминским планом рада RTGS НБС система за извршавање налога за пренос у том систему.

Ако јој банка – правни следбеник не достави обавештење из става 10. ове тачке у року из тог става – Народна банка Србије спроводи поступак гашења привременог рачуна банке – правног следбеника, о чему одмах обавештава банку – правног следбеника и друге учеснике у RTGS НБС систему.

Народна банка Србије техничком документацијом RTGS НБС система утврђује ближе техничко-технолошке услове за спровођење поступка из ове тачке.

Прелазна одредба

60. Изузетно од тачке 4. став 2. ових правила, обавеза прописана за учествовање у IPS платном систему Народне банке Србије не односи се на банку која се припаја другој банци, ако је банка којој се та банка припаја поднела Народној банци Србије уредан захтев за давање сагласности на то припајање, и то најкасније до дана ступања на снагу ових правила – под условом да је планирани датум регистрације статусне промене припајања најкасније 1. мај 2019. године.

На банку која је најкасније до дана почетка примене ових правила доставила Народној банци Србије обавештење и одлуку надлежног органа банке да планира миграцију података на нови систем главних пословних апликација у смислу одлуке којом се уређују минимални стандарди управљања информационам системом финансијске институције – одредбе тачке 4. став 2. ових правила примењиваће се од 1. априла 2019. године.

Завршне одредбе

61. Народна банка Србије може вршити измене и допуне ових правила о чему претходно обавештава учеснике.

62. Даном ступања на снагу ових правила престају да важе Правила рада RTGS платног система Народне банке Србије (Г. бр. 4774 од 3. јула 2015. године).

63. Ова правила објављују се на интернет презентацији Народне банке Србије и ступају на снагу 22. октобра 2018. године, с тим што се одредбе тачке 41. став 3. и тач. 54. до 57. примењују од 1. јануара 2019. године.

Г. бр. 7200
22. августа 2018. године
Београд

Г у в е р н е р
Народне банке Србије
др Јоргованка Табаковић, с.р.